

KONFERENCJA NAUKOWA CZASOPISMA TOWARZYSTW NAUKOWYCH

W lipcu 2016 r. minęło 60 lat od chwili ukazania się pierwszego numeru wydawanego nieustannie do dziś kwartalnika TNP „Notatki Płockie”. Rocznicą stała się pretekstem do zorganizowania ogólnopolskiego spotkania naukowego poświęconego czasopiśmom towarzystw naukowych. Taki właśnie tytuł – *Czasopisma towarzystw naukowych* – miała konferencja, która odbyła się w siedzibie TNP w Płocku w dniach 16-17 września 2016 r. Współorganizatorami konferencji były Rada Towarzystw Naukowych Polskiej Akademii Nauk i Towarzystwo Naukowe Płockie.

Celem konferencji było przedstawienie działalności czasopiśmienniczej towarzystw naukowych ogólnych, specjalistycznych i stowarzyszeń naukowo-technicznych, a także omówienie dotychczasowego dorobku poszczególnych tytułów i przeanalizowanie ich wkładu w rozwój dyscyplin naukowych oraz w upowszechnianie nauki. Dostrzeżono potrzebę zbadania znaczenia periodyków wydawanych przez towarzystwa dla środowisk naukowych i zawodowych, a także dla regionalnych społeczności. Definiując cele konferencji podkreślono także zasadność pytań o perspektywy rozwoju czasopism społecznego ruchu naukowego, m.in. w sytuacji budowania społeczeństwa obywatelskiego, społeczeństwa wiedzy, czy też w obliczu wzrastających możliwości teleinformatycznych.

Propozycję udziału w Komitecie Naukowym konferencji przyjęli (alfabetycznie): prof. Janusz Adamowski (Uniwersytet Warszawski), prof. Andrzej Chodubski (Uniwersytet Gdański), prof. Marian Gierula (Uniwersytet Śląski w Katowicach), prof. Grażyna Gzella (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), prof. Iwona Hofman (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), prof. Marek Jabłonowski (Uniwersytet Warszawski), doc. Wiesław Koński (Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku), prof. Ryszard Kowalczyk (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), prof. Tomasz Mielczarek (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), prof. Antoni Rajkiewicz (Uniwersytet Warszawski), prof. Andrzej Staniszewski (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie), prof. Krzysztof Walczak (Uniwersytet Wrocławski), prof. Grażyna Wrona (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie). Komitetowi Naukowemu przewodniczył inicjator konferencji prof. Zbigniew Kruszewski (Rada

Towarzystw Naukowych PAN, Towarzystwo Naukowe Płockie). Powołano także Komitet Organizacyjny w składzie: dr Andrzej Kansy (Rada Towarzystw Naukowych PAN, Towarzystwo Naukowe Płockie) – przewodniczący, dr Grażyna Szumlicka-Rychlik (TNP), mgr Tadeusz Majsterkiewicz (RTN PAN) i Maciej Wróbel (TNP). Sekretariat konferencji prowadziła Krystyna Staszewska z Biura Zarządu TNP.

W imieniu przewodniczącego RTN PAN, prezesa TNP prof. Zbigniewa Kruszewskiego, uczestników konferencji przywitał ks. prof. Michał M. Grzybowski, wiceprezes TNP, który w skrócie przypomniał historię Towarzystwa Naukowego Płockiego i jego siedziby – miejsca konferencji. Następnie słowo od biskupa płockiego ks. dr. Piotra Libery przekazał ks. prof. Ireneusz Mroczkowski. Wprowadzenie do tematyki konferencji wygłosił przedstawiciel Komitetu Naukowego prof. Andrzej Chodubski z Uniwersytetu Gdańskiego, Członek Honorowy TNP. Poinformował także, że adresy okolicznościowe do organizatorów i uczestników obrad skierowali: prof. Edward Nęcka – wiceprezes PAN, Adam Struzik – marszałek województwa mazowieckiego oraz prof. Iwona Hofman – prezes Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej. Z uwagi na nieobecność prof. Iwony Hofman, skrót przygotowanego przez nią referatu otwierającego konferencję zatytułowanego *Czasopisma towarzystw naukowych w Polsce w ujęciu medioznawczym* odczytał doc. dr Wiesław Koński, sekretarz generalny TNP.

Pierwszego dnia obrady podzielono na dwie sesje plenarne. Przewodnictwo pierwszej sesji objęli

Uczestnicy konferencji (od prawej): prof. Grażyna Wrona, prof. Grażyna Gzella, Ewa Obata, dr inż. Jan Łukaszewicz, prof. Ewa Andrysiak, ks. prof. Stanisław Chrobak, prof. Krzysztof Walczak. Fot. M. Wróbel

Prof. Andrzej Chodubski z Uniwersytetu Gdańskiego, Członek Honorowy TNP, jako przedstawiciel Komitetu Naukowego wygłosił wprowadzenie do konferencji, a następnie referat pt. *Przestrzeń czasopiśmiennictwa towarzystw naukowych a idee postmodernizmu*. Fot. M. Wróbel

prof. Stanisław Kunikowski i dr Damian Kasprzyk. Przewodzącymi drugiej sesji byli prof. Tomasz Mielczarek i prof. Krzysztof Walczak. Łącznie wygłoszono 20 referatów, z których część poruszała tematy ogólne związane z problematyką konferencji:

- prof. zw. dr hab. Andrzej Chodubski, Uniwersytet Gdański – *Przestrzeń czasopiśmiennictwa towarzystw naukowych a idee postmodernizmu*;
- prof. nzw. dr hab. Stanisław Kunikowski, Kujawska Szkoła Wyższa we Włocławku, Włocławskie Towarzystwo Naukowe – *Wkład wydawnictw periodycznych towarzystw naukowych w Polsce w rozwój nauki i tożsamości regionalnej*;
- ks. prof. nzw. dr hab. Jan Krajczyński, Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego – *Funkcja kulturotwórcza periodyków naukowych w ponowoczesnym świecie na przykładzie „Przeglądu Prawa Wyznaniowego”*;
- dr Alicja Jagielska-Burduk, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy – *Zarządzanie czasopiśmiennictwem naukowym*.

Duża grupa prezentacji poświęcona była periodykom ogólnopolskich towarzystw specjalistycznych:

- dr Damian Kasprzyk, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze – *Od ludoznawstwa ku antropologii. Czasopisma Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego*;
- mgr inż. Magdalena Borek-Daruk, Wydawnictwo Czasopism i Książek Technicznych SIGMA-NOT – *Prasa fachowa Wydawnictwa SIGMA-NOT*;
- dr Krystyna Data, Polskie Towarzystwo Językoznawcze – *„Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” – historia, teraźniejszość, przyszłość*;

Pierwszą sesję plenarną poprowadzili (od lewej) prof. Stanisław Kunikowski i dr Damian Kasprzyk. Fot. M. Wróbel

- dr Krzysztof Czart, Polskie Towarzystwo Astronomiczne – *„Urania” – jeden z najstarszych na świecie tytułów poświęconych upowszechnianiu astronomii*;
- mgr Wojciech Adam Łonak, Polskie Towarzystwo Numizmatyczne – *Regionalne czasopisma Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego 1945-2015: rola, znaczenie, dorobek*;
- mgr Jerzy Piniński, Polskie Towarzystwo Numizmatyczne – *Czasopisma polskich towarzystw numizmatycznych*;
- dr inż. Jan Łukaszewicz, Polskie Towarzystwo Leśne – *„Sylwan” – czasopismo naukowe Polskiego Towarzystwa Leśnego – 196 lat w służbie lasów, leśnictwa i ochrony ekosystemów leśnych*;
- ks. prof. nzw. dr hab. Stanisław Chrobak, Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego – *„Seminarium” i Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego – historia i stan obecny*;
- dr Stanisław Latek, Instytut Chemii i Techniki Jądrowej – *„Postępy Techniki Jądrowej” – kroniką współczesnej nukleoniki*;
- dr inż. Wojciech Głuszewski, Instytut Chemii i Techniki Jądrowej – *Napromieniowany czy promieniotwórczy – prawda i mity o atomistyce*.

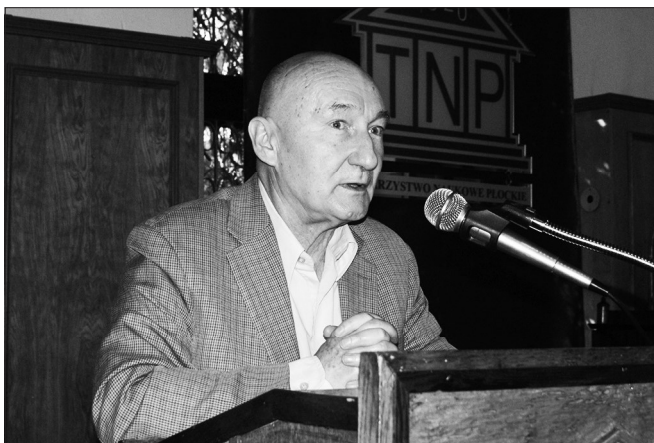
Do trzeciej grupy omawianych czasopism zaliczyć należy wydawnictwa regionalnych stowarzyszeń naukowych, zaprezentowane w następujących referatach:

- prof. zw. dr hab. Tomasz Mielczarek, Instytut Dziennikarstwa i Informacji, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach – *Czasopismo Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego „Ziemia Częstochowska” (1934-2015)*;
- prof. nzw. dr hab. Krzysztof Walczak, Uniwersytet Wrocławski, Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk – *Czasopisma Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk jako narzędzie formowania środowiska naukowego*;

- prof. nzw. dr hab. Ewa Andrysiak, Katedra Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej, Uniwersytet Łódzki – *Kaliskie Towarzystwo Lekarskie jako wydawca czasopism naukowych*;
- prof. nzw. dr hab. Dorota Rembiszewska, Instytut Sławiastyki PAN, Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów – *Rola „Studiów Łomżyńskich” w kształtowaniu lokalnego środowiska naukowego*.

W tej kategorii nie zabrakło płockich tematów. Dr Grzegorz Gołębiewski, wiceprezes Towarzystwa Naukowego Płockiego wygłosił referat *Tematyka historyczna na łamach „Notatek Płockich”*, zaś dr Tomasz Piekarski, dyrektor Archiwum Państwowego w Płocku przygotował wystąpienie pt. *Źródła archiwalne na łamach płockich czasopism naukowych*.

W podsumowaniu obrad prof. Krzysztof Walczak podkreślił, że konferencja ukazała wielki potencjał czasopism towarzystw naukowych. Zwrócił też uwagę, że podlegają one – podobnie jak inne rodzaje prasy – przemianom wynikającym z postępu technologicznego i wiele tytułów występuje jednocześnie w tradycyjnej formie druku na papierze, jak i w wersji cyfrowej dostępnej za pośrednictwem Internetu (niekiedy już tylko w takiej postaci). W kontekście zaś dalszego istnienia tych periodyków głównym problemem są finanse, jednak równie ważna jest wiedza, zaangażowanie i pasja ludzi, którzy je tworzą, co daje nadzieję – mimo trudności – na dalszy rozwój. O tym mówił też w drugim dniu konferencji prof. Janusz Adamowski, dziekan Wydziału Dziennikarstwa, Informatyki i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego, od 2015 r. Członek Honorowy TNP. Zwrócił uwagę, że żyjemy w czasach trudnych dla nauki, zwłaszcza dla nauk humanistycznych i społecznych. Dlatego tak ważna jest determinacja i przedsiębiorczość środowiska oraz motywowanie kolejnych pokoleń badaczy do wytężonej pracy. W tym mogą być pomocne czasopisma towarzystw naukowych, które służą nie tylko

Prof. Janusz Adamowski, dziekan Wydziału Dziennikarstwa, Informatyki i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego, Członek Honorowy TNP. Fot. M. Wróbel

Prof. Tomasz Mielczarek, wicedyrektor Instytutu Dziennikarstwa i Informatyki Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach wygłosił jeden z referatów, a także współprowadził drugą sesję plenarną. Fot. M. Wróbel

upowszechnianiu wiedzy, ale stanowią swoistą formę kształcenia. Dzięki nim bowiem młodzi naukowcy mogą zaistnieć w środowisku.

Ponieważ drugi dzień konferencji poświęcono ogólnej refleksji dotyczącej czasopism towarzystw naukowych, prof. Tomasz Mielczarek dokonał analizy wygłoszonych referatów. Podkreślił następującą profesjonalizację wydawanych przez towarzystwa periodyków, zarówno w zakresie opracowania koncepcji programowej, ale także w precyzowaniu zadań redakcyjnych, czy w zakresie dbałości o spójną, ciekawą szatę graficzną. Zauważył wątek umiędzynarodowienia (rady naukowe, recenzenci). Zwrócił uwagę na nieuniknioną, ale czasem zbyt daleko idącą komercjalizację oraz kwestię parametryzacji czasopism, która z jednej strony staje się niepokojąca, ale pozwala też na pewne oceny, wyciąganie wniosków i szukanie dróg rozwoju. Podsumowując wyliczył zasadnicze funkcje, jakie spełniają czasopisma towarzystw. Najważniejsza i oczywista to funkcja naukowa. Kolejna – funkcja popularyzatorska – rodzi wprawdzie dylemat, czy nie dzieje się kosztem uprawiania nauki przez czasopismo, jest jednak bardzo potrzebna w przypadku prasy regionalistycznej. Każde czasopismo spełnia też funkcję integracji środowiska, co ma szczególne znaczenie w małych ośrodkach lokalnych.

W drugim dniu konferencji odbyła się również sesja plakatowa. Dr n. med. Piotr Kochan z Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum swoje opracowanie zatytułował: *Scheda po towarzystwie naukowym – czasopismo WJOMI* [World Journal of Medical Images, Videos and Cases]. Dr Andrzej Kansy z Towarzystwa Naukowego Płockiego na swoim plakacie przedstawił wyniki badania sondażowego pt. *Czasopisma towarzystw naukowych w Polsce*, które opracował w oparciu o ankiety składane organizatorom konferencji przez poszczególnych wydawców.

Kraków, 12 września 2016r.

Szanowny Pan
Doc. dr Wiesław Koński
Sekretarz Generalny Towarzystwa
Naukowego Płockiego
Redaktor naczelny „Notatek Płockich”

W imieniu Komisji Prasoznawczej Oddziału PAN w Krakowie oraz Redakcji „Rocznika Historii Prasy Polskiej” z okazji pięknego jubileuszu 60-lecia zasłużonych i cenionych „Notatek Płockich” na Pańskie ręce pozwalamy sobie skierować najserdeczniejsze gratulacje i słowa uznania od krakowskiego środowiska prasoznawczego za piękne i trwałe dokonania w zakresie rozwijania czasopiśmiennictwa regionalistycznego. Liczymy na intensyfikację wzajemnych, już przecież istniejących i owocnych kontaktów między naszą Komisją i środowiskiem płockim.

Z głębokim szacunkiem

Sekretarz Naukowy Komisji Prasoznawczej O/PAN
Przewodniczący Komisji Prasoznawczej O/PAN G. Wrona
K. Wrona

Doc. Wiesław Koński odbiera gratulacje z rąk prof. Grażyny Gzelli. Fot. M. Wróbel

Jak już wyżej wspomniano, zorganizowaniem konferencji uczczono 60-lecie istnienia kwartalnika TNP „Notatki Płockie”. Służyła temu również wystawa pt. *60 lat „Notatek Płockich”*, na której zaprezentowano historię powstania i przemiany czasopisma w kolejnych okresach pod kierownictwem zmieniających się zespołów redakcyjnych. Wykorzystano materiały archiwalne ze zbiorów Biblioteki im. Zielińskich TNP, a przede wszystkim egzemplarze czasopisma od numeru pierwszego do chwili obecnej.

Miłym akcentem podczas konferencji były gratulacje dla doc. dr. Wiesława Końskiego, od 1981 r. pełniącego społecznie funkcję redaktora naczelnego „Notatek Płockich”. Prof. Grażyna Gzella z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu przekazała list w imieniu redakcji „Toruńskich Studiów Bibliologicznych”, zaś prof. Grażyna Wrona z Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie – adres gratulacyjny Komisji Prasoznawczej Oddziału PAN w Krakowie i redakcji „Rocznika Historii Prasy Polskiej”. Z podziękowaniem i krótką refleksją na temat pracy w redakcji „Notatek Płockich” wystąpił doc. dr Wiesław A. Koński.

Poza obradami uczestników konferencji zaproszono na pokaz starych druków i innych zabytków ze zbiorów specjalnych TNP, który przygotowała dr Grażyna Szumlicka-Rychlik, dyrektor Biblioteki im. Zielińskich TNP. Leonard Sobieraj, dyrektor Muzeum Mazowieckiego w Płocku zaprosił na zwiedzanie ekspozycji w swojej placówce.

Po zakończeniu obrad uczestnicy konferencji mieli możliwość obejrzenia starodruków ze zbiorów TNP. Fot. M. Wróbel

Warto dodać na koniec, że konferencja *Czasopisma towarzystw naukowych* stanowiła kontynuację badań prasoznawczych obecnych w działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego już od dawna. 25 lat wcześniej, dokładnie w listopadzie 1991 r. w siedzibie TNP odbyło się ogólnopolskie sympozjum pt. *Prasa lokalna*, zorganizowane przez ówczesny Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego razem z Towarzystwem Naukowym Płockim. Temu wydarzeniu i wygłoszonym referatom poświęcono wiele miejsca w numerze 4 (149) z 1991 r. „Notatek Płockich”. W grudniu 2003 r. Towarzystwo Naukowe Płockie zorganizowało w swojej siedzibie we współpracy z Instytutem Dziennikarstwa UW, Szkołą Wyższą im. Pawła Włodkowica w Płocku i Stowarzyszeniem Dziennikarzy Polskich dwudniową sesję naukową *Mazowieckie media lokalne i regionalne*. Położeniem tego spotkania była publikacja pod takim samym tytułem wydana przez TNP w 2005 r. pod redakcją Wiesława Końskiego. W ostatnich latach nakładem Towarzystwa Naukowego Płockiego ukazały się jeszcze dwa inne wydawnictwa z dziedziny prasoznawstwa: Wiesława Końskiego *Dwa wieki prasy płockiej*, tom I 1810-1945 (Płock 2012) oraz Andrzeja Kansego *Płocka prasa regionalistyczna w latach 1989-2014* (Płock 2015). Polska Akademia Nauk wydała natomiast opracowanie Andrzeja Kansego poświęcone „Notatkom Płockim” zatytułowane *Na marginesie swobody. „Notatki Płockie” (1956-2011) – historia i polityka* (Warszawa 2012).

Maciej Wróbel

* * *